

Міжнародний день біологічного різноманіття

«Якби природа мала стільки законів, скільки має держава, сам Господь не в змозі був би керувати нею»

Л. Берне

22 травня всі жителі нашої планети можуть по праву відзначати Міжнародний день біологічного різноманіття. Це свято-заклик до кожної людини, чийм домом стала наша планета.

Щорічно, починаючи з 2001 року, 22 травня відзначається Міжнародний день біологічного різноманіття (International Day for Biological Diversity). Цей День був проголошений Генеральною Асамблеєю ООН (ГА ООН) у 1995 році в спеціальній резолюції на основі рекомендації Конференції сторін Конвенції про біологічне різноманіття (КБР), яка відбулася в 1994 році.

Біологічне різноманіття - це все різноманіття життя на планеті, яке сьогодні стрімко скорочується. Вимирають рослини, зникають з лиця Землі тварини і ліси ... Багато в чому, виною тому - активна діяльність людини. І занепокоєння про подальшу долю біологічного різноманіття видів на нашій планеті виразилося в тому, що на Конференції ООН з навколишнього середовища і стійкого розвитку, що відбулася в 1992 році в Ріо-де-Жанейро, було запропоновано всій світовій громадськості в першу чергу звернути увагу на збереження біологічного розмаїття - як живих видів, так і екологічних систем.

У зв'язку з цим, була прийнята Конвенція про біологічне різноманіття, і сьогодні її членами є близько 200 країн. Цілі, до яких прагнуть країни, що приєдналися до Конвенції, очевидні: збереження біологічного різноманіття живих видів і екологічних систем, стале використання компонентів біологічного різноманіття та отримання користі від використання генетичних ресурсів.

Біорізноманіття Земної кулі – це приблизно 1,6 млн. описаних біологічних видів, але, за різними оцінками, реальна кількість видів на Землі є значно більше. Скорочення видів тварин і рослин викликає деградацію екосистеми. Результат – опустелювання земель, скорочення продуктивності земельних угідь і, врешті, погіршення умов життя. Будь-який живий організм грає свою роль в екосистемі і представляється часткою харчового ланцюга, які складаються в харчові мережі. Якщо одна частинка такого ланцюга випадає, під загрозою знаходиться вся екосистема.

Біологічне різноманіття нашої планети продовжує скорочуватися, а екологічна рівновага все ще піддається зміні. На жаль, людина стала головним ворогом природи. Сьогодні в цей день прийнято згадувати про те, що 60% всієї екологічної системи бездумно використовується людьми. Це природним чином впливає на збереження біологічних видів. Вчені прогнозують, що ця ситуація сильно погіршиться протягом наступних 50 років.

Головне завдання цієї події - звернути увагу громадськості на проблему безповоротного зникнення на Землі багатьох представників флори і фауни.

Всесвітній союз охорони природи виділяє сім основних факторів, що сприяють втраті біологічного різноманіття:

- Втрата та фрагментація природного середовища;
- Конкуренція з боку інвазивних видів;
- Забруднення навколишнього середовища;
- Глобальні кліматичні зміни;
- Опустелювання;
- Зростання населення і надмірне споживання;
- Безрозсудне використання природних ресурсів.

Більшість з цих факторів є результатом діяльності людини.

Одним із способів боротьби за збереження різноманітності життя на нашій планеті є охорона рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, а також дбайливе ставлення до природи.

Організатори Міжнародного дня біологічного різноманіття закликають кожного, хто небайдуже ставиться до майбутнього планети, зробити все, щоб біологічне різноманіття збереглося в його багатющому вигляді якомога довше.

«Природу перемагають тільки підкоряючись її законам»

Ф. Бекон

Підготував В. Свердлов

Збереження «лісової спадщини»

Як гарно в лісі! Ліс дарує нам красу і затишок. Його ще називають «зеленими легенями» Землі, адже він збагачує повітря таким необхідним для життя киснем! Очищує повітря від пилу та бруду, зменшує швидкість шалених вітрів. Від наявності лісу залежать рівень води в річках та рясний урожай на полях. Ліс оздоровлює довкілля. З лісу, зазвичай, люди повертаються не з порожніми руками, а з ягодами, грибами, горіхами, цілющими травами. Ліс – це справжня зелена скарбниця здоров'я. Без лісу не було б у нас природного будівельного матеріалу, палива, меблів, паперу, книжок, музичних інструментів... Ліс наше багатство. Колись ліси росли в усіх природних зонах України, проте нині їх залишається дедалі менше. Зменшується в нього різноманіття рослин, зникають тварини... З цією метою було проголошено 21 березня Всесвітнім днем лісів, який відзначається у день весняного рівнодення у Північній півкулі, що за традицією вважається першим днем весни і символом нового життя та нових починань. Звичайно, в Південній півкулі цей день є днем осіннього рівнодення, але у будь-якому випадку даний період є сприятливим для посадки та росту дерев.

Традиція святкування Дня лісу була заснована в 1971 році під час загальних зборів Європейської конфедерації сільського господарства, метою яких було обговорення важливості вміння цінувати значення власних лісових ресурсів. Так і зародилася ідея проголошення Всесвітнього дня лісівництва, яка була підтримана ФАО, організацією ООН з питань продовольства та сільського господарства. Європейська конфедерація сільського господарства зазначила, що Всесвітній день лісівництва потрібно використовувати для розповсюдження інформації щодо всіх аспектів багатства лісу, представлених з трьох точок зору: виробництво, захист, і відновлення.

Україна, незважаючи на невелику лісистість території, є європейською лісовою державою та посідає восьме місце в Європі за площею лісів.

Сьогодні проблема збереження лісів України стоїть дуже гостро. Адже, немає жодного регіону в країні, де б не існувало порушень у лісній зоні, як то незаконна вирубка лісових насаджень, пожежі, утворення стихійних сміттєзвалищ тощо. Але прийшов час зупинитися і усвідомити, що своїми бездумними діями ми руйнуємо свій життєвий простір, без якого загине все живе. Ліс – це не тільки «легені планети», це середовище проживання третьої частини всіх видів рослин, тварин і грибів, що існують на планеті. Без лісу вмирають річки і озера, без лісу світ стає мертвою пустелею.

Так, в Україні лісовий фонд становить 10,8 млн. га. Це 15,7 відсотків її території, але не варто забувати, що значна площа лісів зростає у зоні радіоактивного забруднення, а тому виходить, що не такий вже й великий запас наших «зелених легенів» і він потребує також невідкладного захисту.

Ліси відносяться до категорії екологічно вразливих ресурсів. На них негативно впливають люди в процесі виробничої діяльності; ліси знищуються при пожежах, різними шкідниками та іншими негативними явищами. Тому використання та відтворення лісів має бути організовано таким чином, щоб найбільш повно задовольнити соціальні, економічні, культурні потреби людей.

Для покращення стану лісів і лісових земель необхідно застосовувати технології, прийоми та методи, які дозволили б зберегти продуктивність, життєдіяльність, відтворення лісів. Заходи мають бути спрямовані на підвищення родючості ґрунтів (меліорація земель, запобігання водній і вітровій ерозії ґрунтів, заболоченості, засоленості земель та іншими процесами, що погіршують стан ґрунтів), на своєчасний та ефективний догляд за лісовими культурами, важливого значення набуває повне та ефективне використання земельних ділянок лісового фонду для вирощування лісів, поліпшення їх вікової структури, зменшення площі земель, не вкритих лісовою рослинністю, стійкими деревостанами, охорона лісів від пожеж та самовільних порубів, захист від шкідників і хвороб – обов'язкова складова цих заходів.

Нам вкрай необхідна реалізація державної політики щодо запровадження сталого управління лісами та охорони навколишнього природного середовища. На законодавчому рівні необхідно забезпечити повноцінну нормативно-правову базу для покарання правопорушників, які самовільно господарюють в лісах. Адже жодний штраф, який сьогодні сплачують правопорушники, не може компенсувати руйнівні наслідки нищення живої природи.

Мезинський НПП має значну різноманітність лісового фонду та лісових ресурсів, які входять до складу різних його зон. Так, до складу заповідної зони парку віднесено групу заповідних територій лісової групи. Серед них досить цікавим є ботанічний заказник «Вишеньська дача», на території якої збереглися залишки старих дубових лісів. На території «Рихлівської дачі» є старовинна Ялинова алея та Цар-дуб, найстаріше дерево Чернігівщини, віком понад 800 років.

Головними типами лісу території Мезинського НПП є свіжі і вологі грабово-дубові судіброви (С2ГДС, С3ГДС, С2ГД та С3ГД). Діброви є мало розповсюдженою групою типів. Найбільш поширеними є вологі і свіжі грабові діброви (Д2ГД та Д3ГД).

На території Мезинського НПП ліси відіграють важливе водоохоронне, протиерозійне та захисне значення на ділянках заплави та надзаплавних деснянських терас.

Підготував В. Свердлов.

НАША СПІВПРАЦЯ

Екологічна освіта у школі

В цьому році, а саме з початку березня, на базі Покошицької ЗОШ І-ІІІ ст. почав функціонувати екологічний гурток «Юні дослідники природи». Організатором являється Мезинський НПП, який займається екологічною освітою серед учнівської молоді Коропського району. Членами гуртка є учні з 3 по 7 класи загалом 26 чоловік.

За кілька місяців роботи учні вже встигли сходити на екскурсію до Придеснянської водно-балансової станції, подати свої творчі роботи на конкурс «Первоцвіти», який проводиться Відділом науки екоосвіти та рекреації Мезинського НПП. Хоча призового місця нікому зайняти не вдалось, та все ж головним є те, що учні активні та завзяті. На період літніх канікул гурток працювати не буде, а вже з першого вересня почнеться знову робота задля розвитку дітей у сфері екологічної освіти.

Підготував С. Руденко

ВОДА - ЦЕ ЖИТТЯ!

Така звична і водночас зіткана із загадок, має просту формулу, і несе найскладнішу та найвідповідальнішу місію. Вона присутня скрізь. І навряд чи можна знайти рідину унікальнішу за воду. Вона народилась разом із планетою, може сприймати, зберігати й передавати інформацію: слова, думки та емоції, самостійно змінює свою структуру та приймає найрізноманітнішу форму, несе життя та смерть, може набувати цілющих властивостей під час молитви, є найпотужнішим розчинником на Землі і лише вона – єдина рідина, яка здатна перебувати у трьох станах при звичайних умовах. Вражає нас своєю красою – в краплині відображаючи весь світ! Щодня, щохвилини, щосекунди ми взаємодіємо з водою, у якому б стані вона не була.

Наша планета багата на водні ресурси, однак майже вся вода Землі солоня. Менше ніж 3% світового запасу — прісна вода, і лише половина від цих 3% є доступною. Але й вона нерівномірно розподілена.

Вода — вичерпний ресурс. Ми ніколи не матимемо її більше, ніж маємо сьогодні. Можливо, вперше за всю історію людства світовий попит перевищить наявний резерв, тому так важливо виховувати культуру бережливого ставлення до води.

В час технічного прогресу ми, самі того не усвідомлюючи, почали сприймати питну воду як належне. Зупинімося хоча б на хвилину і задумаймося, що ми можемо зробити для теперішнього і майбутнього? Чи дійсно ми віддаємо шану благу, яке дає планеті життя? Чи дбаємо про бережливе ставлення до води? Чи залишимо наступним поколінням шанс відчувати, куштувати та використовувати цілющу кришталево-чисту рідину? Адже для набуття гармонії потрібно повернутись до витоків цивілізації.

Питання кількості та якості питної води з кожним роком стає все більш актуальним для людства. За прогнозами вчених до 2025 року більше третини жителів планети зіткнуться з проблемою нестачі чистої прісної води. Втім, вже сьогодні багато жителів Землі, причому не тільки в країнах, що розвиваються, відчувають дефіцит хорошої питної води. У багатьох регіонах якість води значно погіршилася в результаті забруднення її промисловими і сільськогосподарськими відходами. Усвідомлюючи необхідність звернути увагу громадськості на ймовірні наслідки подальшого недбалого і нераціонального використання цього життєво важливого ресурсу, ООН у 1993 році ініціювала проведення **Всесвітнього дня водних ресурсів**. Він відзначається щорічно 22 березня і покликаний нагадати людям про важливість прісної води та водних ресурсів в цілому для життя людини і всіх живих істот, про необхідність охорони води, її правильного використання та справедливого розподілу.

2013 рік - оголошено роком Всесвітньої співпраці в галузі захисту водних ресурсів.

Тож давайте разом збережемо нашу планету блакитною — з усіма її океанами, морями, річками, озерами та джерелами! Лише таким чином ми забезпечимо чисте, здорове, квітуче і натхненне майбутнє, бо де є чиста вода, там є життя!

Підготувала Л. Подоляко

МЕЗИНСЬКИЙ НПП У П'ЯТИРЦІ КРАЩИХ

Віднині діяльність установ природно-заповідного фонду Мінприроди буде оцінюватися кожні півроку за такими основними напрямками: адміністративно-організаційний, забезпечення дотримання режиму використання природних ресурсів, діяльність служби охорони природно-заповідного фонду, здійснення наукової діяльності та еколого-освітній напрям.

І вже є перші результати оцінювання, здійсненого за підсумками роботи в 2012 р. Радує те, що серед 45 представлених біосферних заповідників, національних природних парків та природних заповідників нашої держави, Мезинський НПП (директор Н.В. Симоненко) посів почесне 4 місце. Загалом же природно-заповідний фонд Чернігівської області складають 8 категорій об'єктів: Ічнянський (на 10 місці) та Мезинський національні природні парки, 443 заказники, 137 пам'яток природи, 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища, дендропарки «Тростянець» і «Прилуцький» та Менський зоопарк.

Отож бачимо, що роль природно-заповідних територій багатогранна і важлива. Вони знаходяться на обліку і під державним контролем, який покладений в Україні на Міністерство екології та природних ресурсів, а також стежать за раціональним природокористуванням у регіоні, що в свою чергу дає можливість задовольнити економічні, екологічні, культурно-оздоровчі, естетичні потреби людини і суспільства; сприяють відтворенню природних ресурсів.

Адміністрація Мезинського НПП

**ЦЬОГО ЛІТА МЕЗИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК
ЗАПРОШУЄ ВАС В ЕКОЛОГО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТУР
«СТЕЖКАМИ РІДНОГО КРАЮ»**

Тривалість туру: 2 дні

Кращий час для відвідування: червень - жовтень

Загальна протяжність маршруту – 80 км.

Маршрут по території парку: Мезин – Свердловка – Радичів – Розльоти – Бужанка – Вишеньки

Місце зустрічі: Мезинський археологічний науково-дослідний музей ім. В. Є. Куриленка в с. Мезин

Місце і час завершення програми: с. Вишеньки

Програма туру

День 1

 Прибуття в с. Мезин до Мезинського археологічного науково-дослідного музею ім. В. Є. Куриленка. Тут Вас зустріне гід.

 Серед старовинних поселень Європи особливе місце займає Мезин. Саме туди ми направляємося далі. В гирлі балки, на терасі, захищеній з півночі пагорбами з лесу, зі сходу – Десною з обривами, а з півдня – лиманом, ще 20 тисяч років тому кроманьйонці влаштували стійбище мисливців на мамонта. Тут знайдено гори кісток мамонта та інших викопних тварин, виявлено десь 113 тисяч кременів, черепашок моллюсків, що водяться в Причорномор'ї, знайдено артефакти світового значення – найдавніші на Україні твори різних видів мистецтва: скульптури, архітектури, музики, прикладного мистецтва, графіки. На місці стоянки первісної людини з 1965 р. працює археологічний музей.

 Пішохідна прогулянка «Від порому до порому» вздовж р. Десна. Довжина – 3 км. Маршрут поєднує споглядання чудових краєвидів ландшафтних заказників „Мезинська Швейцарія” і „Свердловський”, знайомство з багатою історією Мезинської околиці. Знайомство з старовинним видом транспорту через річку – поромом.

 Вхід до оглядового майданчика «Мезинська Швейцарія» - фотографування Деснянських краєвидів.

 Екскурсія у філіалі Мезинського музею в с. Свердловка, знайомство з територією та напрямками роботи НПП.

 Прогулянка до с. Радичів ґрунтовою дорогою «Під Деснянськими кручами» протяжністю 5 км. Подорожуючим відкриваються крутосхили і панорами Десни та її заплави, краєвиди ландшафтного заказника „Свердловський”. На маршруті є можливість ознайомлення з популяцією папороті орляка звичайного, колонією берегових ластівок, Пузиревою горою, руїнами Миколаївської церкви (поч. 19 ст.).

 Зупинка на рекреаційному пункті, з якого відкривається неймовірний вид на найбільше лівобережне озеро Хотинь в деснянській заплаві між Новгородом-Сіверським і Коропом площею близько 60 га.

 Розміщення в будиночку туриста в с. Радичів.

День 2

 Вихід до с. Вишеньки через села Розльоти і Бужанка вздовж р. Десна. В Розльотах знайдено значні поклади фосфоритів, крейди, піску, глини, тож побачимо розроблені кар'єри. По дорозі можна напиться смачної джерельної води в урочищі Криничне.

 Регіон Середнього Подесення багатий на стоянки верхнього палеоліту. Так біля с. Бужанка (приблизно на 25 км. південніше Мезинської стоянки також виявлені палеолітичні стоянки), де знайдені в значній кількості великі кістки мамонта та кремені.

 Серед лісів і присеснянських лук у мальовничих сс. Вишеньки і Черешеньки, що були власністю полководця, фельдмаршала і президента Малоросійської колегії графа Румянцева-Задунайського, має сенс побачити Успенську церкву (1787 р.) зі збереженою автентичною липниною та палац фельдмаршала Румянцева-Задунайського XVIII ст., збудовані з нагоди приїзду Катерини II. Вже 225 років у церкві Успіння Пречистої Богородиці, що має статус пам'ятки архітектури національного значення, проходять богослужіння. Церква – однопрестольна, мурована, споруджена у формах класицизму з елементами барокко. Вишенський палац мав форму складної композиції у вигляді літери «Є». Збереглась лише половина палацу. Архітектура цієї будівлі є типовим прикладом романтичного стилю.

 Завершення подорожі.

Вартість

- гід по маршруту – 25 грн. з особи;
- вхідний квиток до музеїв – 5 грн. з особи (3 грн. - студенти);
- послуги екскурсорова на місцях – 40 грн./год.;
- проживання у будиночках туриста: 50 грн. (травень-вересень); 70 грн. (жовтень-квітень). Загалом тур обійдеться Вам у 85-100 грн.

Для замовлення туру Вам необхідно зібрати компанію (не менше 5 чол.) та звернутися за телефонами: (04656) 3-58-13; (067) 4616093 або написати на e-mail: mezinpark@mail.ru.

Продумайте свій літній відпочинок уже сьогодні!

Підготувала А. Наливайко

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ**ДАВАЙТЕ РОЗВИВАТИ ТУРИЗМ**

Пригріває сонечко, забриніли струмки. Знову прийшла весна. Вона несе із собою і нові подорожі, враження, спогади.

Хочу поділитися почутим і побаченим на курсах з сільського зеленого туризму, що проходили 1-12 квітня в м. Київ за підтримки Співки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні та Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Трохи про Співку. Створена вона у 1996 р. і є всеукраїнською громадською організацією. Основними її завданнями є популяризація сільського зеленого туризму, як виду відпочинку; сприяння розвитку сільської інфраструктури; виховання поваги до краси рідного краю, гостинних мешканців сільської місцевості, існуючого культурного та історичного надбання українського народу; сприяти підвищенню зайнятості сільського населення.

Наразі Співка налічує 20 обласних, 47 районних, 70 сільських відділень та осередків, які об'єднують 956 власників садиб та 42 юридичних осіб.

Українське село – воно красиве, тепле, тихе і гостинне, розповідає про цікаві маршрути, культуру, традиції та ремесла на селі, запрошує на рибалку, збір грибів і ягід, представляє гостинних господарів.

З кожним роком відпочинок у селі набуває поширення і серед сільського населення, яке надає послуги гостинності, і серед міських жителів, які залюбки користуються такою гостинністю. Загалом майже кожен з нас має досвід приймання гостей. Тож і нам час подумати про сільський зелений туризм – організацію відпочинку у селі.

Знавці стверджують, що нині в світі відбувається стрімкий перехід від однієї моделі відпочинку до іншої. Від SSS (Sea – Sun – Sand: Море – Сонце – Пісок) до LLL (Lore – Landscape – Leisure: Знання – Ландшафт – Дозвілля). Тобто до так званого зеленого туризму. Городяни, втомившись від міської метушні, загазованого повітря тощо, готові платити за принади простого селянського життя. Для сільських мешканців зелений туризм – це і додатковий заробіток, і можливість застосування своїх організаторських і творчих здібностей. Головною фігурою при цьому залишається сільський господар та його родина. Користь і сільській громаді, адже збільшення потоку туристів стимулює розвиток підприємництва, розбудову інфраструктури села, відродження та збереження культурної спадщини.

Цікаво, що, наприклад, у Польщі надання послуг сільського туризму, за законом, не є підприємницькою діяльністю, тобто прибутки селянських господарств за такі послуги не обкладаються податком на додану вартість. Законодавство передбачає також звільнення від оподаткування прибутку, отриманого від надання таких послуг, якщо, зокрема, туристам здається не більше п'яти кімнат.

Важливою функцією сільського туризму є збереження та розвиток культурно-історичної спадщини, народних промислів, охорона природи, тому Мезинський НПП, як осередок екологічного, культурно-пізнавального відпочинку, підтримує ідею розвитку агросадиб на території району і навіть планує проведення семінару з даного питання для зацікавлених у цій справі.

Люди, які наважуються приймати туристів у себе на обійсті – це ентузіасти. Проте далеко не всі сільські мешканці, які мають, так би мовити, матеріальну базу для надання послуг «зеленим» туристам, готові до цього морально. Дехто воліє сидіти без роботи і без грошей, ніж «когось там обслуговувати»... Сприяття зміні цієї психології могла б розумна державна політика, зокрема створення певної заохочувальної системи, але державі зараз не до цього.

Що виходить у тих, хто хоче і вміє працювати у цьому напрямку, на власні очі можна побачити (для прикладу) на «Соколиному хуторі», який включає кілька садиб для проживання, оздоблених за українськими традиціями, етнографічний музей, стайню, кузню, козацький тир, козацьку лазню тощо. Проте головна «родзинка», якщо можна так сказати, «Соколиного хутора» – це його господар. Микола Череп – отаман Ічнянської козачої січі, член спілки краєзнавців України і просто неординарна і захоплена особистість. Господарювати панові Миколі допомагає його родина, найманих працівників у агросадібі немає.

Отже, туризм – міжсекторальний вид діяльності, що задіює сільське господарство, рибну ловлю, виробництво, історичний, природний та рекреаційний аспекти, різні матеріальні ресурси громад, транспорт та іншу інфраструктуру. Всі ці елементи розвинені та взаємопов'язані, і служать на користь туризму та громади. Маючи на території Коропського району багатющий природний та історико-культурний потенціал можна з упевненістю сказати, що до нас їхатимуть люди.

Маємо надію, що в недалекому майбутньому сільський зелений туризм стане візитівкою і нашого району.

Підготувала А. Наливайко

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ УКРАЇНИ

Національний природний парк «Бузький Гард»

Національний природний парк "Бузький Гард" знаходиться в Арбузинському, Братському, Вознесенському, Доманівському та Первомайському районах Миколаївської області. Парк розташований в

долині річки Південний Буг від міста Первомайськ до смт. Олександрівка Вознесенського району, а також в долині річки Велика Корабельна від села Благодатне до с. Семенівка Арбузинського району, та річки Мертвовод від села Петропавлівка Братського району до села Актowo Вознесенського району, включаючи долину річки Арбузинка від села Трикрати до села Актowe.

До структури НПП «Бузький Гард» входять три природоохоронні науково-дослідні відділення: Мигійське, Богданівське, Трикратське.

Найвища висота на території Національного природного парку - 120 м над рівнем моря біля села Мигія Первомайського району в урочищі "Літній хутір". Найвища висота 17 м - урочище Гард з правого берега Південний Буг в околицях села Богданівка.

Загальна площа території парку становить 6138,13 га, в тому числі 2650,85 га земель, що надаються парку у постійне користування, і 3487,28 га земель, що включаються до його складу без вилучення у власників земельних ділянок та землекористувачів.

Національний природний парк "Бузький Гард" розташований на південно-західному схилі найбільшої геоструктурної області України - Українського кристалічного щита, що складений товщею тріщинуватих скельних порід нижнього протерозою, продуктами їх вивірювання, яка вкрита осадовими утвореннями різного ступеня обводненості.

У межах парку чітко виділяється плато з пологими схилами. Плато розсічене долинами річок Південний Буг, Мигійський Ташлик, Корабельна, Мертвовод, Арбузинка та Бакшала на окремі ділянки, що у свою чергу розчленовані мережею балок та ярів, найбільш крупні з яких впадають безпосередньо у долину річки Південний Буг. Таких балок на лівобережжі річки нараховується 13, а на правобережжі - 16.

Клімат району розташування НПП "Бузький Гард" є помірно-континентальним, з характерними, для степової зони, особливостями. Регіон розташований у Північно-степовій підзоні. Він характеризується малосніжною, порівняно теплою нестійкою зимою, жарким літом з недостатнім і нестійким зволоженням, частою повторюваністю засух і суховіїв.

Температура повітря протягом року змінюється в широкому діапазоні від -34°C до +39°C. Температура вище 0°C тримається тут дев'ять місяців.

Основною ґрунтовірною породою на території національного природного парку "Бузький Гард" є леси. З півночі на південь вони вкривають увесь простір міжріччя.

Флора НПП «Бузький Гард» налічує більше ніж 1000 видів рослин. Інвентаризаційними дослідженнями на території парку виявлено 861 вид покритонасінних рослин, 2 види голо-

насінних, 10 видів папоротей, 4 види хвощів, 76 видів мохоподібних, 46 видів лишайників та 141 вид водоростей. 34 представники місцевої флори занесені до Червоної книги України, 6 – до Європейського червоного списку, 5 - до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 2 - до Бернської конвенції. Одинадцять рослинних угруповань занесені до «Зеленої книги» України. Серед раритетних видів представлені: смілка бузька (*Silene hypanica*), гвоздика бузька (*Dianthus hypanicus*), вишня Клокова (*Cerasus klokovii*), мерингія бузька (*Moehringia hypanica*), громовик гранітний (*Onosma graniticola*), рутвиця смердюча (*Thalictrum foetidum*), чистець вузьколистий (*Stachys angustifolia*), тюльпан бузький (*Tulipa hypanica*), ковила гранітна (*Stipa graniticola*) та багато інших.

На сьогодні на території парку мешкає 22 види хребетних тварин, що занесені до Червоної книги України, 5 – до Європейського червоного списку, 5 - до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 176 - до Бернської конвенції. Серед переліку рідкісних видів - полоз лісовий (*Elaphe longissima*), видра річкова (*Lutra lutra*), марена дніпровська (*Barbus barbus borysthenticus*), орел-карлик (*Hieraetus pennatus*), підорлик малий (*Aquila pomarina*), ящірка зелена (*Lacerta viridis*) та багато інших. Чисельність безхребетних за оцінкою фахівців сягає понад 11000 видів. Серед них на території парку відмічено 23 види, що занесені до Червоної книги України, 10 – до Європейського червоного списку, 4 – до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 7 – до Бернської конвенції. Рідкісними є дозорець-імператор (*Anax imperator*), дибка степова (*Saga pedo*), красотіл пахучий (*Calosoma sycophanta*), поліксена (*Zerynthia polyxena*), джміль глинистий (*Bombus argillaceus*) та ін.

Завдяки своєму розташуванню територія національного природного парку "Бузький Гард" у достатній кількості має мальовничі куточки, придатні для відпочинку, оздоровчопізнавальної рекреації тощо. Найбільш привабливими для відвідувачів є: урочища "Протич", "Громове", "Лабіринт", "Гард" та ін.

Для гірського туризму, скелелазіння найбільш цінними є виходи кристалічних порід в урочищі "Громове" (скеля Громова), в урочищі «Романова Балка» (скеля «Крапля») в Актovському каньйоні.

Основна частина водних рекреаційних ресурсів представлена р. Південний Буг, де проходять водні маршрути по порогах II-III категорії складності на плавзасобах різних класів (рафти, катамарани, каяки). Вся ділянка русла річки, де проходять водні маршрути (від с. Мигії до с. Богданівки), має популярність серед любителів активного виду відпочинку. Найбільш відвідуваними є: урочище "Протич" та гирло річки Велика Корабельна.

На території НПП «Бузький Гард» надзвичайно мальовничими є каньйоноподібні долини рр. Південний Буг, Арбузинка, Мертвовод.

Пороги, що до нашого часу збереглися на Південному Бузі, мають місцеву назву брояки. З ними, як і з багатьма островами та скелями, пов'язана велика кількість запорізькогайдамацьких легенд і переказів, які зберігають пам'ять про козацьку старовину та бувальщини. Про минуле говорять їхні назви: Запорізька брояка, острів козака Мамає, скелі Турецький стил і Пугач, Гайдамацька балка та інші.

Підготував В. Сverdlov

РАРИТЕТИ НАШОГО ПАРКУ

Ялівець звичайний (*Juniperus communis* L.)

Ялівець звичайний (*Juniperus communis* L.), місцеві назви — ялівець, яловець, ялинець, ялувець, верес, боже-

вельник, боровиця, джанепіна, джарап, джарапін, дженяпіна, можевел.

Вічнозелений кущ або невелике деревце (4-6 м заввишки) родини кипарисових (*Cupressaceae*) з прямим стовбуром і конусоподібною або яйцеподібною кроною; кора сірувато-бура. Молоді пагони червонувато-бурі, на них кільчасто розміщені по три коліччі кілюваті хвоїнки (8-20 мм завдовжки). Зверху хвоїнки білуваті з восковим нальотом, знизу блискучі, зелені, при основі зчленовані. Зберігаються на гілках протягом чотирьох років.

Двodomна, рідше одnodомна рослина. Чоловічі органи спороношення мають вигляд жовтих колосків, які несуть щитоподібні луски з трьома-сімома пиляками. Жіночі органи спороношення подібні до зелених бруньок. Вони складаються з кількох насінних лусок і трьох насінних зачатків. Після запліднення луски жіночої шишечки зростаються і утворюють соковиту зелену шишкоягоду округлої форми (7-9 мм в діаметрі). Це не ягоди, а шишечки з м'ясистими лусочками, які зрослись. Через рік шишкоягоди стають чорними з восковим нальотом або без нього. Насінини довгасті з твердою оболонкою. Шишкоягоди дуже люблять дрозди.

Ялівець звичайний росте в підліску хвойних, рідше мішаних лісів. Тіньовитривала, морозостійка рослина. Запилюється у квітні — травні, шишкоягоди досягають у вересні. Росте в Карпатах (нижній гірський лісовий пояс), на Поліссі

Вусач мускусний (*Aromia moschata* (Linnaeus, 1758))

Тіло видовжене, 13 – 38, забарвлення блискучо-металеве, зелене, зрідка – бронзово-зелене. Передньоспинка з гострим зубцем на боковому краї та горбкоподібним підвищенням посередині.

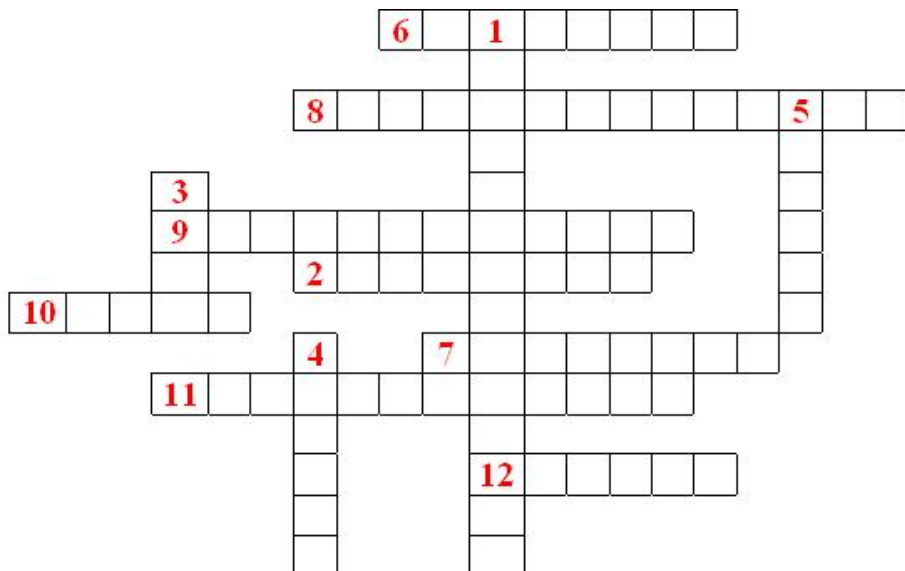
Вусач мускусний населяє переважно річкові долини, пониззя біля боліт, прибережну зону річок зайняту вербовими насадженнями. Літ дорослих жуків відбувається вдень в липні – на початку серпня. Жуки проходять додаткове живлення на квітах. Яйця відкладаються в щілини кори прикомлевої частини живих старих верб. Личинки спочатку вбуравлюються під кору, деякий час знаходяться там, а потім заглиблюються в деревину, де прокладають вертикальні, іноді звивисті ходи. Довжина личинкового ходу сягає 40 см, а ширина – 13 – 18 мм. На третій рік життя доросла личинка вигризає повздовжню колісочку, в якій перетворюється на лялечку. Молоді жуки з'являються в липні і зразу виходять зовні. Генерація дво- або трирічна.

Вусач мускусний поширений майже по всій Палеарктиці. В Україні його можна зустріти майже скрізь, де є вербові зарості, але чисельність в багатьох місцях незначна (поодинокі особини). Основним фактором, що спричинив зникнення мускусного вусача є зменшення насаджень верби, а особливо вирубка старих дерев. Занесений до Червоної книги України (категорія – вразливий).

На території Мезинського НПП вусач мускусний – звичайний, а подекуди багато чисельний вид, що заселяє вербові насадження заплави Десни.

Кросворд «Різноманітність птахів»

По вертикалі:

1. Ряд птахів, представники яких нездатні до польоту.
3. Одна з найбільших за розмірами качок.
4. Один з найбільших представників ряду Куроподібні.
5. Найбільший серед лебедів.

По горизонталі:

2. Птах з ряду Лелекоподібні, якого вважають символом миру, щастя, достатку, материнства.
6. Перелітний птах, який має короткий і широкий дзьоб, довгі та вузькі крила, вилчастий хвіст, більшу частину життя проводить в повітрі, належить до ряду Горобцеподібні.
7. Один з найпоширеніших осілих птахів, який постійно живе поруч з людиною і належить до ряду Горобцеподібні.

8. Найбільший серед пінгвінів.
9. Найбільший представник страусів.
10. Найбільший вид совоподібних.
11. Ряд птахів, представники якого мають на ногах по чотири пальці, два з яких спрямовані вперед, а два – назад, це допомагає їм утримуватись на стовбурах дерев під час лазіння.
12. Типовий представник орлів.

Відповіді на кросворд розміщений у №21 (осінь): 1. Заповідник. 2. Поліський. 3. Луганський. 4. Карпатський. 5. Канівський. 6. Михайлівська цілина. 7. Ялтинський. 8. Кам'яні могили. 9. Чорноморський. 10. Хомутівський степ. 11. Мис Мартьян.

Шановні читачі! Якщо ви маєте власні твори про природу, надсилайте їх на адресу редакції. Крайці з них будуть опубліковані на сторінках нашої газети.

Посміхніться

***

Одна щука запитує в іншої:

- А ти яких бичків любиш - в маслі чи в томаті?
- В маслі.
- Тоді пливемо до автобазі!!!

***

Три крокодили розмовляють:

- Пам'ятаєте, до ядерного вибуху ми, здається зеленими були?..
- Так, а ще здається, плавати уміли...
- Хлопці, досить балакати, полетіли за нектаром!

***

Кіт Матроскін сидить на лавочці і слухає радіо: "Над селом, сьогодні вранці, був збитий літак".

- Ох і Шарик! Ох же й мисливець!

***

Практично всю таблицю Менделєєва виявили екологи у Дніпрі нижче школи № 31. Таблицю відреставрували, висушили і повернули школі.

***

Засць з ведмедем знайшли скарб і сперечаються, кому він дістанеться. Ведмідь пропонує:

- Давай хто кому більше зубів виб'є - того й скарб.

Засць погодився, б'є перший...

- Скільки?
- Раз, два, три ... шість - сказав ведмідь.

Черга ведмедя, вдарив.

- Скільки?
- Цотили.
- Як чотири?
- А більше нема :)

Мезинський край.

Інформаційний вісник Мезинського НПП

Адреса:

Мезинський НПП,
Коропський район
с. Свердловка
16212

Над випуском працювали:

Симоненко Н.В., Карпенко Ю.О.,
Наливайко А.С., Руденко С.О.,
Назаров Н.В., Свердлов В.О.,
Хмель Л.Г., Подоляко Л.П.

Загальна редакція: Карпенко Ю.О.

Технічна редакція: Свердлов В.О.

Відповідальна за випуск: Симоненко Н.В.

Віддруковано:

НПП „Мезинський”,
Чернігівська обл., Коропський р-н,
с. Свердловка, вул. Свердлова, 49^А

Тираж 300 прим.